

Optegnelser af Rigsraad Jørgen Seefeld.

Ved C. E. A. Schöffler.

Disse Optegnelser udgjøre Slutningen af det i det kgl. Bibliothek (Thotts Sml. 1889 in 4to) beroende Manuskript, hvoraf Begyndelsen er meddelt af Hr. Arkivar Thiset i nærværende Hefte af Pers. Tidsskr. Optegnelserne vedrøre Jørgen Seefelds Liv fra hans første Barndom og Ungdom indtil 1622, da han indtraadte i Statstjenesten i det danske Cancelli; her standse de desværre, men synes imidlertid at være forfattede paa et langt senere Tidspunkt, naar henses til, at han taler om de Ulykker, »som ham siden ere tilslagne».

Da Optegnelserne, særlig Beskrivelsen af hans Reiser, ved deres Indhold og livlige Stil udmærke sig fremfor Flertallet af samtidige bevarede Reiseskildringer og have Betydning baade i personalhistorisk og kulturhistorisk Retning, fortjene de formentlig at udgives, om end i en noget sammentrængt Form, idet enkelte Dele af Optegnelserne, der ikke synes at have nogen Interesse i en af disse Henseender, ere udeladte, ligesom de rent itinerariske Notitser ere forbigaaede eller forkortede.

Af disse for^{ne} Foreldre¹⁾ bleff Jeg fød paa Refsnes A^o. 1594 Torsdagen for midfast Søndag.

Der Jeg var 12 Uger gammel, løb Ammen bort fra mig, fordi hun icke kunde forliges med min Moders Fadeburspige, eftersom de vare begge ilde sindede. Oc vilde Jeg da intet andet Quindebryst antage, ej heller lade mig vennis til Bysser eller Horn at bruge, som mand ellers plejer at væne andre Børn til / : oc seer mand heraff, 1) at smaa Børn ocsaa have deris tancker oc Sands oc kunde nogenledis gjøre underskeed paa it oc andit mere end vi mene. 2) Oc var mig dette itt Forspeil oc prognosticon paa de Ulykker mig siden ere tilslagene. Gud allermeg^{te} vende endnu alting til det beste for Jesu Christi Skyld, Amen : /, huorofver Jeg da var i Fare at skulle suelte oc dø aff Hunger. Men min Morsyster Jomfru Abild Nielsdatter paa tredie Dagen efter Ammens Bortlobelse førte mig til Tustrup til min Mormoder Fru Maren Høg²⁾, huorthen oc min Amme kom, oc strax kiente Jeg hende oc antog hende igien forfulde oc blef Jeg der siden hos min Morfader og Mormoder.

Dem kom ofte at besøge Olle Brokenhus³⁾ aff Sebbergrd oc hans Frue, Fru Else Steen, som var Syskind Barn med min Morfader, hun fød aff Broderen og min Morfader⁴⁾ af Systemen.

1) Sluttes sig til den foranstaaende Ahnetavle.

2) Maren Høg, gift med Niels Mauritzen (Benderup) til Kvottrup og Tustrup.

3) Ole Brockenhuus, f. 1522, † 1608.

4) Niels Mauritzen var Søn af Mauritz Jepsen og Else Steen Knudsdatter.

Hans Søn var Johan Brokenhus til Tostrup¹⁾ oc hans Fru var Fru Tale²⁾ Rosenkrantz. Der kom oc Hendrick Bile aff Hassinggaard, hans Fru var Fru Maren Prip, hand var min Morfaders Syster Søn, item lille Las Munck til Hungstrup, hand hafde min Morsyster³⁾, de hafde en Daeter Dorete Munck, som hos min Mormoder brød sit Been oc døde, der hun kunde vere 10 eller der omtrent Aar gamel. Oc bleff de 8 oc undertiden flere Dage der. Undertiden besøgte min Morfader, Mormoder oc Morsystre for^{ne} gode Mend deris Hus igien oc fortøvede oc hos dem iligemaade megit fortroligen med god Omgengelse. Jeg ved mig oc at erindre om Jacob Seefelds Begravelse⁴⁾, oc Eric Kaasis⁵⁾ Begravelse, da vor Gaard afbrente, item Niels Juls⁶⁾ Begravelse, som Jeg var til med mine Morsystre, som er det lengste Jeg kand mindis.

A^o. 1599 døde min Mormoder oc it halft Aar derefter kom Jeg til Hr. Jens i Gierding for at lere at læse, huor Jeg forbleff nogit mere end it halft eller 3 fierding Aar.

A^o. 1600 indfalt stor Misvext i Jutland og derpaa fulde en Dyrtid, saa en Skieppe Rug : / af de som ere 7 til Thønden : / kom at koste 3 ½ oc viste mand da ingen Underskeed paa Rix, Courant eller slette Penge. Denne dyre Tiid forarsagede først Meslinge, Børnekopper oc omsider Blodsott som grasseret heftig overalt, derpaa fulde hitsige Febris, Sprinkele oc en heftig Pest, som varede nesten i 2 Aar oc døde alle Folck, unge oc gamle, slet ud aff nogle Landsbyer; imidlertid holtes en Skolemester til mig : / ved Nafn Svening / : paa Tustrup.

A^o. 1603 til Snapsting i Viborg bleff Jeg sat i Viborg Skole i den anden lectie oc indlogerit til Kost oc inspection hos M. Villats Nielsen Brøns⁷⁾, som da var lector theologiae. Rector scolæ var da M. Christianus Longomontanus, som siden bleff Professor i det Kongl. Universitet i Kiøbinghafn. Oc var Jens Sluse Hører i anden lectie⁸⁾ oc bleff siden Sogneprest udj Hersom oc Kleistrup Sogner, hand lerte mig arithmetiam. Oc var da M. Nicolaus Lavrestii Arctander Biscop i Viborg, D. Joh. Paludanus oc D. Peder Iversen Medici. Nogen kort Tid efter

¹⁾ Thorstrup i Hindsted Herred; han arvede Sebberkloster efter Faderen.

²⁾ Hed Kirsten R. (Adelsaarb. XIV, 79).

³⁾ I Adelsaarb. XXII, 307 kaldes hun Mette Nielsd. Kaas.

⁴⁾ 1599.

⁵⁾ Erik Kaas til Vaargaard i Bælum Sogn.

⁶⁾ Niels Juul til Kongstedlund, † 1600.

⁷⁾ Hundrup, Lærerstanden i Viborg.

⁸⁾ Jens Nielsen Sluse, † 1647, 1605 Præst til Hersom m. m. Nævnes ei hos Hundrup.

kaldet vor Herre min Morfader fra denne Verden i sit 99 Alders Aar¹⁾. Hans Blix bleff Rector scolæ efter Longomontanum²⁾.

A^o. 1610 mod Fastelafnstide afbrente Refnes gandske oc aldelis, oc efter Pindsfest bleff C 5^{uus} hyldet i Viborg til Printz oc Konge at blifve efter hans Faders Afgang. Da var M. Bonde Nielsen Rector scolæ. Strax efter denne Hylding skicket min Fader mig ud af Landet gennem Holstein, Hamborg : / huor Jeg antreffuet Niels Krabbe til Torstedlund, som med Hustru oc Børn var da paa sin Hiemreise fra Karls Bad / : derfra Elben opad . . . . ., oc kom Jeg til Leipzig den 10. Augusti; da var D. Unruhe Rector academiæ, D. Weinreich oc D. Schmuc theologi oc Preste, en D. Jungermand medicus oc en anden juris professor, M. Swalbach ethices oc M. Conradus Bavarus poeseos professor. Der fand Jeg Gregers Krabbe³⁾ for^{ne} Niels Krabbes Søn oc for^{ne} Hans Blix, oc bleff Jeg hos dem.

Kort Tid derefter komme Gesanter aff Danmark Jacob Rosenkrantz til Kiersg^d. og Kield Krabbe til Brusgaard til Dresden at tractere oc til endeligh at forarbejde om Churførstindens Freuken Hedewigs Christiani II electoris Gemahlinne oc Christiani IV Regis Daniæ Syster hendis førstelige Leibgeding. Der Gesanterne ankomme, var Cuhrførsten til Prag hos Rudolphum II, som da regerede, oc eftersom de skulle fortøve Cuhrførstens Hiemkomst, lod Kield Krabbe did forskrive Gregers Krabbe, oc fulte Jeg med hannem gennem . . . . . til Dresden . . . . .

Der vi vare komne tilbage til Leipzig mod Vinteren efter Michaelis Messe, begab sig Gregers Krabbe oc hans Præceptor til Jehne oc bleff Jeg tilbage igien til Leipzig. Noget der efter ankom did Henning Valckendorp⁴⁾ aff Glorup med sin præceptor, oc enda bedre hen paa Vinteren ankom Malthe Jul⁵⁾ aff Villestrup med Christen Skytte⁶⁾, som komme fra Helmstad oc bleve til Leipzig. Der var oc da Hr. Eric Bielke, en svensk Friherre, som ej torde for Caroli IX Vrede blive i sit Federneland, efter at hans Fader var rettet oc hans Gods confisceret. Der var oc en Kruse med sin Præceptore, som icke bleff der lenge. — —

A^o. 1612 komme 4 unge Hertuger aff Altenburg til Leipzig at studere. Oc fick Jeg Tidinge at vor Herre hafde kaldet min S. Fader fra denne Verden i hans 66 Alders Aar. Thi begaff Jeg mig hiem fra Leipzig. — Der Jeg hiemkom, var den Krig begynt

¹⁾ 1605.

²⁾ Herefter har altsaa Hans Blix været Rector fra Longomontanus's Afgang 1605 til 1606, da han afløstes af Mag. Bonde Nielsen.

³⁾ Gregers Krabbe til Torstedlund, f. 1594, † 1655, Statholder i Norge.

⁴⁾ Henning Valckendorff til Glorup, f. 1595, † 1658.

⁵⁾ Malte Juul til Giessinggaard, f. 1594, † 1648, Rigsgaad.

⁶⁾ Christen Skytte, f. 1587, † 1650, Dr. med., Læge i Viborg.

mellom Danmark oc Sverrig Aaret tilforn, oc min Broder Viffert var med paa samme Tog, men den Krig bleff, Gud vere lovet, snart oc vel endet A^o. 1613.

Saa begaff Jeg mig til Vittenberg, hvor da Pesten noget graserit, oc vare mange fremmede Studentere, som for den Aarsage Skyld begave sig derfra. Jeg fandt der for mig Ove Giedde¹⁾ aff Tommerup, Mogens Høg²⁾ af Vang, M. Peder Kierulff³⁾, en god mathematicum; siden kom der til Offe Høg⁴⁾ aff Tuodbøll oc andre Landsmend flere. Da var D. Leonhard Hütter, D. Franzius, D. Meisnerus oc D. Baldvinus theologi, D. Ambrosius Rhodius superiorum og M. Erasmus Schmid inferiorum mathematicum professores. Jacobus Martini logices oc metaphysices og M. Tilemannus physices oc ethices professores. D. Sennertus medicus og D. Tandlerus anatomicus. Da var oc til Vittenberg Jørgen Schult⁵⁾, en Bremske Adelsmand, som siden kom i C 4^{ti} Tieniste.

A.^o 1614 holtis en Cuhrførstl. Sachsiske oc Brandenburgische Conventsdag udj Naumburg. — — Ove Giedde oc Jeg med Peder Mogensen aff Lund i Skaane begave os ocsaa paa Veien did for at see saadant; til Leipzig gaff Jacob Ulfeld⁶⁾ aff Bavelse med Mogens Grewe sig i Selskab med os. Til Naumburg bleff Jeg siug aff en febri, dermed vilde de andre ej forlade mig, ti bleve vi der endtil alle de fremmede vare borte oc dermed var da ingen Foedringskab der for os at faa, huad vi oc derfor vilde give; ti ginge vi til Fods — — — til Jehne, it førstl. Academie, huor da M. Hofmannus var matheseos professor oc foreret mig it exemplar aff hans Octante, oc funde vi der Henric Albertsen Hameltum⁷⁾ for os, til Veimar — — —, Erfurt — — — oc derfra igien til — — — Leipzig, huor vi da funde de Marckdaner, Fridrich⁸⁾ og Hans⁹⁾ oc M. El'am¹⁰⁾ Eisenberg for os. Der finge vi Vogn til Wittemberg.

A.^o. 1615 kom min Broder Envold til mig fra Rostock oc reiste vi saa til Leipziger Paaskemarket, huor forⁿ Gregers Krabbe da var, oc toge voris Vej paa forⁿ Jehne — — — gjennem Düringen Wald — — til Nürnberg — — — oc Augsburg.

1) Ove Gjedde, f. 1594, † 1660, Rigsadmiral.

2) Mogens Høg til Kjergaardsholm, Rigsraad, f. 1593, † 1661.

3) Peter Kierulf, † 1642, Præst i Sæby-Hallensund, 1616 Professor ved Universitetet. Jvf.: Rordam, Kbhvs Univ. Hist. III. 643. Noten.

4) Ove Høg til Todbøl, f. 1598, † 1628, Rentemester.

5) Jørgen Schult til Findstrup, f. 1593, † 1652, Lehnsmand paa Abrahamstrup.

6) Jacob Ulfeldt til Bavelse, † 1631, Landsdommer.

7) Henrik Albertsen Hamilton, Digter, 1616—19 Secretair i Dansk Cancelli.

8) Frederik Markdanner til Rønninge Sogaard, f. 1593, † 1639.

9) Hans Markdanner, f. 1597, † 1642.

10) Skal være Peter, se nedenfor S. 237.

Gregers Krabbe begaf sig fra Augsburg paa Reisen til Venedien, oc Jeg med min Broder begave os paa Reisen til Strasburg giennem Ulm — — oc Schwartzwalden, huor en ny By var begyndt, Fredestad kaldet, aff Hertugen af Würtemberg oc begavet med synderlige Friheder, ligger ret paa Landstraszen, huor tilforn megen Mord og Røverie pleiede altid at begaais; i denne By var bygt en ny Kierke saaledes, at Mandfolckene ej kunde see Quindfolckene i deris Stolestader, ti Kierken var en rectangular Bygning oc Alter, Predikestol oc Orgelværket rett in ipso angula, det ene over det andet, saa at enhuer i Kierken var, kunde see Presten baade for Altaret oc paa Predikestolen oc Presten igien ocsaa see dem, men Mandfolckene hafde deris Stade oven over Quindestolene, oc var Orgelvercket bygt aff en blind Mand, som da boede til Stuckgaerd som Inscriptionen udvisede.

Til Strasburg er reipubl. forma vel at observere, saa oc Münsters Taarn oc Bygning med Forundring at see. Der forbleff Jeg ind til Franckfurter Herbstmesse var endet; oc vare Lawe Brock¹⁾ oc M. Otthe Blickfeld²⁾ til Strasburg oc kunde en heel Comoedie skrivis om deris actioner til Tübingen, Strasburg oc Franckfurt am Meyn. Der var da oc til Strasburg Jorgen³⁾, Otthe⁴⁾ oc Thyge⁵⁾ Kruse aff Hiermislevg.rd., Statholderens Sønner aff Norge. Hertugen aff Gottrup Frid V⁶⁾ reisede samme Sommer gennem Strasburg oc lod sig paa Ammeister Stuen it Maaltid tractere, dog ubekient; hans Hoffmester var da Hendrich Lange.

Jeg kom paa Zabern — — — i Selskab med forⁿ Lawe Brock oc tilbage igien paa Darmstad — — oc Heidelberg — — til Strasburg med forⁿ Kruser. Til Heidelberg vare da i Davidis Paræi Huss logerede Eiler Holck⁷⁾ aff Bustrup, Christian Holckis Søn, oc Hendrich Holck⁸⁾ aff Eskildstrup, Barthel⁹⁾ Holckis Søn, oc Axel Juul¹⁰⁾ af Kongstedlund, Niels Juuls Søn med M. Olav Kedelsmed¹¹⁾, oc i Byen boede da D. Jens Bakendrup, en indfød Sielandsfar.

Fra Strasburg sende Jeg min Broder til Giessen til M. Jens Dynissen, som da var der hos Mogens Krabbe aff Jordberg — —. Jeg begaff mig paa Reisen gennem Kolmar — — — til Lyon i

¹⁾ Lave Eskesen Brock, f. 1597, † 1619.

²⁾ Otto Blichfeld, † 1625, Rektor i Viborg.

³⁾ Jorgen Kruse til Hjermelevgaard, † 1666.

⁴⁾ Otto Kruse, til Trudsholm, f. 1599, † 1628.

⁵⁾ Tyge Kruse til Stenalt, † 1629.

⁶⁾ Skal være Frederik III.

⁷⁾ Eiler Holck til Giedsholm.

⁸⁾ Henrik Holck til Raunhot, f. 1599, † 1633, Greve, Feltmarskal.

⁹⁾ Skal være Ditlev.

¹⁰⁾ Axel Juul til Bjørnsholm og Kongstedlund m. m., † 1664.

¹¹⁾ Olaf Christensen, Kjedelmed, † 1655, Præst i Viborg.

Selskab med en Giersdorf oc Belengel, som gave sig for Bemske Friherrer ud, oc en Rantzou aff Gram med sin Præceptore Joh. Cothmanno.

Udi Lyon fant Jeg forⁿ. tuende Marckdaner oc da var M. Elias Eisenberg¹⁾ tilforn for kort Tid død aff Koldfeur; der de skar ham det høire Ben aff, døde hand i Smerten. Udi Lyon var da Gouverneur Mons. d'Harcourt, som da hafde bygt sig it egit Palais à la place d'Ehne ad confluentiam Araris et Rhodani, hos en Cypreslund, huor i gamle Dage var en Colonia Græcorum, huor Junoni Altar var.

A^o. 1616 mellem Paaske oc Pindsdagene begave de andre af mit Selskab til at giøre Tour i Landet for at bese de fornemste Steder oc gaff Jeg dem Geleid til Vienne, tog Afsked ved Broen over Rhonen. Jeg tog Posten fra Lyon til Roanne og der satte mig paa Loyren — — — — gick i Land icke langt fra Sancerre, huor jeg fick Heste til Bourges. Huor jeg da fant for mig forⁿ. Rantzow oc Cothmannum — — — .

Til Bourges fick Jeg en Febrim, en dobbelt tertianam, som degenererit omsider in quartanam; der var en gammel Medicus, som nest Gud hjalp mig temmeligen til Rette igien, hand raadde mig da at mutere Luften. Oc er vel at mercke, at denne Medicus skref alle sine Recepters Ingredientia og Species med fulde Bogstave oc huer Dag mod Aftenen visiterit hand Apotecket, oc lod sig vise sine da indkomne Recepter oc besaa oc proberede med Flid alle Species, kaste de udygtige ud paa Gaden oc viste Apothequeren huorledis hans Recept skulle præpareris. Var at ynske, at vore Medici vilde her giøre det samme.

Jeg begaff mig derfor til Orleans i Selskab med en Østerigske Adelsmand, en Hervart, og Exule Rumpf, som siden bleff Droningen aff Behmen hendis Liff medicus.

Forⁿ. Prince de Condé stiftet til Bourges en tysk Nation oc omgikkis hand med Studenterne ligesom en anden privat Person foruden nogen aff sine Tienere deris Comitæ oc Opvartning videre end en Laquay eller Page oc undertiden ingen. Dette er en By, som Julius Cæsar kaldet Avaricum eller Bituriges, oc er der et Academie, huor Cujacius profiterit med høj Berømmelse.

Till Orleans er ocsaa en Tydske Nation oc Academie och derhos adskillige Statuter, Brug og Sædvane, som Tydske oc Danske observere sig selff til Skade, Hindring oc Bekostning, ti behaget det mig icke der at fortove lenger end paa trei Ugers Tid. Emidlertid kom Borchard Rud²⁾ og M. Hans Birkit did, besaa Byen oc

¹⁾ Her foreligger en Forvexling; det var ikke Elias Eisenberg, der først døde 1635 som Præst i Besser-Onsberg, men Broderen Peter, der døde 1615 (se Saml. I. Fyens Hist. og Topogr. III. 284.)

²⁾ Burchard Eilersen Rud til Sæbygaard, f. 1592, † 1647.

forreisede strax derfra. La Pucelle d'Orleans staar paa Broen støbt aff Metal udj fuld Vaben, men paa Raadhuset findis hendis rette Contrafey i Quinde Kleder. Dunkürcken var aff Hougenoterne forbrent oc enda icke aldellis reparerit igien.

Jeg begaff mig paa Loyren ned til Blois, huor Jens Høg¹⁾ aff Vang, Christoffer²⁾ oc Hans Stensønner da vare, oc forerede Mons. Maupas mig it Exemplar aff hans francøsiske grammatica; til Tours — — — oc Saulmur, huor it Academie er, som er calvinisk oc haver Hougenoterne der deris Tempel i Byen oc en aff de 70 Steder, som kaldis villes d'asseurance, som Henricus IV indrømmet Hougenoterne, oc da var Philippus Mornæus som Autor er til den Bog de veritate religionis christianæ da Gouverneur der — — — —. Oc fant Jeg der Corvitz Rosenkrantz³⁾ aff Glimminge med en Brochmanno der. Vi ginge tilfods ned til Angiers, der var Jørgen Munk⁴⁾ af Krogsgaard og Daniel Bildt⁵⁾ Otthesen aff Norge. Mod Juul begaf jeg mig fra Saulmur til Tours igien, huor Jeg da fant for mig Hendrich Podebusch⁶⁾ aff Kiørup, tuende Hertuger af Würtemberg, som sig der opholt à l'incognue.

A^o. 1617 begaf Jeg mig fra Tours til Paris, der Jeg ankom tridie Paaske Dag; der kom Hendrich Podebusch oc Niels Busch til — — . Den samme Dag vi begave os fra Paris til Rouen, begaff Marquis d'Ancre sig oc med stor Comitac oc Train fra Paris ad Normandie til, som da var under hans Gouvernement; men efter anden Dags Reise vende han hasteligen om til Paris igien; der hand kom for Porten aff Louveren, bleff hand med en Pistol skut for Hovedet aff Mons. Vitry efter Kongens Ordre. — —

Til Rouen i Normandie visis blant andet en megit stor Klocke. Oc findis i deris Love endnu meget aff vor danske Lov, som de ej vide self, huad det er; som for it Excempel, vi have i Loven et Capitel om Nam; consuetudines Normandica have ocsaa it Capitel »De nams«. Vi have oc it Cap.: Om Vrag. De have it Cap.: De Wareg. Naar nogen stefnis peremptorie endeligen at møde i Rette til en visse Tid, da skeer det ved Trompeter oc derhos Haro, som er at forstaa, dersom hand vil have Roe, da at møde til den Tid at suare, men deris Jurister sige, at de raabe Ha! Rolf! Jeg vil vidne, at hand saaledis citeris.

Til Dieppe; der gick vi til Skibs, mens Vinden om Natten bleff baade sterck oc os contrarie, saa vi motte tilbage igien. Om anden Dagen begave vi os til Skibs igien, bleffue dog forslagne fra den

¹⁾ Jens Høg f. 1591, † 1648.

²⁾ Christoffer Steensen til Grimsted, f. 1593, † 1657.

³⁾ Corfitz Rosenkrantz til Glimminge, † 1626.

⁴⁾ Jørgen Munk til Haraldskjær, † c. 1655.

⁵⁾ Daniel Bildt til Morland, f. 1602, † 1651.

⁶⁾ Henrik Clausen Podebusk til Kjørup, f. 1598, † 1657.

rette Cours oc finge Land à la Rië i Engeland, en liden Kiobstad, huor vi finge Relée Heste til London.

Kongen oc Dronningen vare da forreisede derfra til Edingbourg i Skotland, dog var Prince Carl med sit Hoff til S. Jeams uden for London tilstede — — — — . Oc bleffue emidlertid paa en Dag oc i en Galge hengte 64 Personer for London, der iblant 3 Quinder. Oc 2 Dage der efter bleve hengt 2 Personer. Huer Monat holdes der saadanne Execution oc alle Lifstraf er der it hengende, ti ingen rettis der paa Halsen, uden de ere store Herrer; ligesom i Franckrige er det en nock Probation til at vere aff Adel, naar hand kand bevise en aff sine Forfedre at vere rettit med Sverd heller haft Privilegium paa at blese Glas. De som hengis i Franckrige, de hengis i Byerne oc blive hengende indtil Aften, da føres de ud oc ophengis i Galgen, huor deris Venner dem da kunde lade hemmeligen nedtage oc begrave i Marcken. Men i Engeland skeer Executionen uden Byerne oc da løsis de strax ned igien inden en halff Time, oc huo der vill maa lade sin begrave, end i Kirckegaardene; de ingen Venner have, som dem ville lade begrave, de kastes strax i Kulen tilsammens ved Retterstedt oc deckis til med Jord.

Vi begave os til Skibs fra Doveren oc anlandede i Vlissingen, ginge derfra til Antwerpen — — Brüssel — — Rotterdam — — Leyden, et berømt Academie, huor os gavis aff de Papirspenge, som der brugtes i Beleiringen, der Duc d'Alba hafde Byen saa bloquerit, at mange deri døde aff Hunger.

Fra Leyden kom vi gennem Harlemer Mehr til Amsterdam, huor vi da funde for os Jens¹⁾ oc Hack Jul aff Alsted, Brødre; Vcgn Vognsen²⁾ aff Stenshede, Jesper Lunow³⁾ aff Holmgaard, Mandrup Due⁴⁾ aff Halckier oc Jørgen Rostrup⁵⁾ e. t. c. Oc eftersom Trefues da varede, sluttet mellem Spanien oc Hollendske unirte Provincier, var da Alting der stille, undtagen at Gustavus Adolphus, Konge af Sverige lod der verbe Folck oc fragtet Skibe til at føre dem til Lifland.

Tridie Pindsedag gick forⁿ. Jens oc Hack Jul med mig til Skibs fra Amsterdam med Skiper Mats Krag aff Aalborg oc sattis vi i Land for Hals udj Vendsyssel den 10de Dag derefter, derfra vi reisede til Hassingaard, huor da forⁿ. Hendrick Bild var død, oc kom der over Aalborg Fiord til Klarupgaard oc derfra lige til Tustrup, huor jeg fant forⁿ. mine Morsystere i god Velstand, Gud

¹⁾ Jens Pedersen Juel til Lindbjerggaard, f. 1594, † 1636.

²⁾ Vogn Vognsen til Stenshede, f. 1594, † 1650.

³⁾ Jesper Lunov til Restrup m. m.; † 1637.

⁴⁾ Mandrup Due, f. 1596, † 1660.

⁵⁾ Jørgen Rostrup til Sjelleskovgaard.

vere ærit, oc fick Vished om min kiere Moders oc Syskinde deris Helsen i ligemaade.

Om anden Dagen kom Jeg til Refsnes, da var min Broder Viffert i Kiøbinghafn, did Jeg mig ocsaa begaff gennem Randers oc Aarhus over Belt til Kallundborg. Da lod K. Mt. arbeide sterck paa Voldene at opføre om Kiøbinghafn, oc da stod det ny Bryggers i Bygning. Oc fantis da det Kongl. Hoff vel besat med alle Offi- ceer oc Hofsinder, Cancelliet i ligemaade velbesat, og da var Hr. Christian Friis til Kragerup Cancellier. — — —

Oc da var blant Skibshøvidsmændene Niels Rosenkrantz¹⁾ til Gundersted, som da var Festemand med en aff Hack Ulftands Systemer til Heckeberg; oc bad Hack hannem, Stalder Kaas²⁾, Hendrich Vind³⁾, min Broder og mig hiem med sig til Heckeberg, da tog Niels Rosenkrantz en Haab Raquetter og Krud med sig for at spille dermed paa Heckeberg oc giøre sin Svoger, Feste- møen oc deris Gester dermed lystige, mens desverre saa ulyckeligen, at der kom Ild i Krudet, oc Hack oc Hendrich Vind deraff meget ilde brente oc skadde. Om anden Dagen kom min Broder, Stalder oc Jeg til Heckeberg, da var alt Hack død oc Hendrich Vind saa ilde forbrent, at der tuifledes om hand kunde blive ved eller icke.

Jeg talede med Cancelleren oc præsenterit min underdanigste Tieniste i Cancelliet. Fick derpaa til Suar, at det var nu saa vel besat, at H. M^{te}. icke skulle ville bevilge flere derind; bad mig fortøve it Aar.

Derpaa kom min Broder Envold fra Giessen oc holte vi Skifte efter min S. Fader, oc Jeg solde mine Brødre ald mit patrimonium A.^o 1619; oc begaff mig til Leipzig, huor Jeg da fant Frantz Rantzow, Hr. Brede Rantzows Søn, Jacob⁴⁾, Jørgen⁵⁾ og Olluf⁶⁾ Seefeldter aff Visborg. Oc lod Jeg mig antage med 3 Heste under Ritmester Peter Ernst v. Schieren under den Churførstl. Sachsche Armée under Oberste Kederitzis Regiment. Oc var dette Compagnie indquarteret i Langesaltze i Lante Düringen. Siden fick vi vores Quartier til Senftenberg, huor min Ritmester var baade Amptmand oc Kuckenmeister. — — — Cønetten var Hendrich Podebusch.

A^o. 1620 i Herbst Tide rygte den Sachsiske Armée for Bautzen, var 2 Regimenter til Fods oc 2 Fri Fendeler oc it Regiment til

¹⁾ Niels Rosenkrantz til Buderupholm m. m., † 1626, Skibschef.

²⁾ Stalder Kaas til Fadersbøl, Viceadmiral, † 1656.

³⁾ Henrik Vind, Admiral, f. 1594, † 1633.

⁴⁾ Hack Ulftand, begr. i Lund $\frac{2}{3}$ 1617.

⁵⁾ Jacob Seefeld til Oxholm, † 1666.

⁶⁾ Jørgen Seefeld til Visborg, † 1660.

⁷⁾ Oluf Seefeld, faldt i Tydskland ca. 1628.

Hest, beregnet ti Compagnier under huert Regiment og 300 Hoveder under huert Compagnie Infanterie og 100 Heste under huert Compagnie Cavallerie. Oc forlod Churførsten sig paa, at han hafde en stor Rostieniste aff sine Undersaatte. — — —

Margraff Jørgen aff Jegerndorff lae i Görlitz med en temmelig sterck Armée oc kunde nock slaget os op, var oc voris Leir saa ner kommen, som vi ingen Kundskab hafde om —, ti Oberlautzis haver Skove oc Busche, huor i hand marcherede hemmeligen oc var self i egen Person os saa ner, at hand med nogle faa sine Officiers kunde letteligen see ald voris Magt. Dog marcherede hand stiltiendis aff igien. — — —

Emidlertid vi stode nogle Dage for Byen i Bataille — — —, lod hand indskibe i Byen 2 Comp. Cavallerie oc 12 Comp. Infanterie. — — — Oc vore høje Officiers forglemte sig intet at at lade durchstreife oc udplyndre Landet, huoroffver oc mange bleve fangene oc førte til Görlitz, eftersom Fienden holte i Buskene oc overfaldt dem. — — — Saaledis blef Mathis Mickelsen, min Camerad ocsaa fangen oc min Tiener Jacob.

En Storm oc Anfald gjorde voris paa Byen foruden Bresche, foruden Gravene at fylde oc foruden Stormletter at have, mens mand førte dem an paa Bredden aff Graven oc lod da en Haab nedskyde. Aarsagen var, at Churførsten vilde komme om anden Dagen at see huad udrettit var. Der Churførsten kom med sin Hoffane, huer med en lang Bysse i Sadelen, da viste de hannem de døde, som Natten tilforn vare saaledis nedskutte, huilcket hannem hart fortrød; de i Byen merckte strax, at Churførsten var der i egen Person, bragte Refue Skind paa Volden oc hafde derhos Hunde, som de hitsede der efter, oc raabte, skrege Jegerkreg oc toge nogle Hunde i Ørene, at de oc skrege og dermed saaledis agerede Churførsten, som stor Lyst hafde til Jagt, huilcket Churførsten oc en Stund eller toe saa oc paahørte med Fortred, sagde paa det sidste: »Ich sehe woll, das dar sint Fühse innen, die musz man heraus schmückeren«. Oc dermed gaff Ordre at lade komme Fürverpere med Tilbehør fra Dresden. — — —

Emidlertid en Søndag, der det var et smukt Vejer, anrettede de i Byen it Udfald saaledis. Vi kunde ej bloquere mere aff Byen end toe Porte, saa var der ingen Forhindring, at de jo kunde gjøre ved de andre Porte, huad dem lysted. Uden for den Port ud mod Görlitz var en smuk ren opfyldt Sandvej, noget dyb ind til Porten, som siden ie lenger bleff ie dyber oc til en temmelig stor Hulvej paa det sidste. I denne Vej lagde de Musquetterer oc dermed fald d'ris Cavallerie ud lige paa voris Ryttervagt, som stod for næste Port derhos, som vare stigede aff Hestene, en Part laa oc sofve, en Part spillede med Kort, en Part med Terning, dog kom

de til Hest oc skermutserede oc opholte Fienden, indtil vi finge Larm i Lejret oc kom ud med det andet Cavallerie til Undsætning; der de saa sig at vere for suage, da retirerede de sig paa den Port igien, som de kom ud aff. — — — Af vore bleve ingen døde, men nogle Heste skamferede.

Der nu Fyrverkerne ankom fra Dresden, bleff der continuerligen Nat oc Dag spillet dermed paa Byen foruden Ophørelse, oc eftersom Husene i Byen vare stor Part tegte med Skindet aff Grantræ, saa var det oc letteligen at bringe i Brand, oc brente Byen paa tiende Dag, der de begerte at accordere, oc da var deris Cavallerie nogle Nætter tilforn udmarcherit oc gick til Görlitz, huor den Bembske Armée under Markgreve Jørgen aff Jegerndorfs Commando da laa. Accorden var, at de maatte udmarchere med Sack oc Pack, fliegende Fahner, Bagage oc Kugel i Mund, tendte Lundte oc de Stycker, som de førte med sig did ind. Oc alle fanger paa begge Sider strax at løsgivis uden rancon. Og udginge ni faner Fodknegte, vakre folck med blaa oc gule oc blaa oc huide liberie oc Tal syed paa deris Ermer oc Ryg. Emidlertid Jeg var for Bautzen fick Jeg en heftig Blodsot, dog fick Jeg endeligen at følge med paa Tog oc Vagt, ellers var det befrygte, at Bønderne brøde mig Halsen, som mange vederforis, naar Compagnierne vare udcommanderede oc da bleve i Quarterene liggendis, ti Bønderne holte sig op i Buskene oc Skovene, oc naar de saa deris Fordele, fulde de ud oc forskaanede ingen, som de vare megtige.

Fra Bautzen bleffue vi førte for en Adelsmands Hus, var besat med 500 Musquetterer, uden al anden Befestning end en Graf om. Det varede ej lenge, saa accorderede de. Derpaa bleve vi førte paa Lubben, var da slet affbrend undtagen Slottet, en Adelsmands Hus, Kierchen oc en Bogbinders Hus. Derfra kom vi paa Libberosa.

Derpaa førtes vi for Forste, hafde der ner kommet i en stor Taage Vejerlig i Fiendens Hender, som nogle faa Dage tilforn var did indkommen. Men Capitain Becker, som førte et fri Compagnie, kom uforvarendis i samme Taage did, saa de hafde ingen Kundskab om hannem, førind de hørte hans ungerische Spill, som hand førte, oc mente at den hele Armée var der da for Byen, komme derover i Skreken oc confusion, oc bleve mange aff dem nedskutte oc mange besiddendis i Riviren i Drifuesanden, ti en Rustvogn gick itu paa Broen oc dermed var Broen dem formeent, som flyede.

Derpaa kom vi paa Sorau oc finge der voris Vinterquartier i Forstaden. Byen var ellers gandske affbrent undtagen Slottet, Kierchen, Skolen oc Prestens Residentse med it Hus, som en Doctor medicinæ oc Apoteker i vare. Dog vare Borgerne der

alle tilstede oc hafde da faaet noget Tag over deris Huse igien scmmesteds, saa de kunde behjelp sig, eftersom Husene vare alle grundmurede. Dette hørte en Herre af Bromnitz til, var 2 Mile fra Sagan i Slesien.

Der finge vi Tidende, at Kongen aff Danmark verbede, huorfor de danske afftackede oc begave sig hiem.

Til Hamborg lofvede Jeg at stille mig med 3 Heste under Niels Seested hans Compagni, men det Tog varede kun it Sommer, at vi laa i Grevedon Holsten. — — — Derpaa bleff alt det Verbede danske folck afftacket.

A^o. 1622 paa Foraarit bleff mig bevilget Tieniste i K. M^{ts}. danske Cancellie. — — — —